

Georg Kühlewind Alapítvány

Ötvenedik hírlevél

Alapítványunk 50. hírlevelében *Georg Kühlewind Die Wahrheit tun* című könyve egy fejezetét közöljük Böszörményi László új fordításban.

Fenyő Ervin

A törekvés tisztaságáról¹

A rész-tudat

A világ világosság. A világosság, a tudatosság az a benne lakó alapvető erő, ami világgá tette. A teljes és egész tudat maga a világ, minden rejtettségével együtt, azzal a tudattal együtt, ami önmagára, ami a világra néz. „Rész-tudat” azt jelenti, hogy nem a világ van a tudatban, nem a világosság, hanem *valami*. *Valami* akkor keletkezik a tudatban, ha nem kontemplál, nem világítja át önmagát a látásban. Ahol nem lát, valami kívül marad: nem „látom”, hanem „van”; valami kimarad az adódásból. A tudatban egyre több hiányzik az adódásból, egyre több olyan jön létre, ami csak van, amihez nincs megfelelő szintű észlelésünk: növekszik a világ meg-nem-értett része. A rész-tudat rész-tudathoz való ragaszkodást szül.

A rész-tudat nemcsak a tudat, hanem egyszersmind a kozmikus ember széthullását, egyes részeinek a világba való kihelyeződését és önállósodását is jelenti: a természet létrejöttét. A természet „tükröződni” tud a tudatban, és az érzékszerveken keresztül formálni tudja az emberi szervezetet, mert az emberből esett ki; a megfelelés elve szerint formálja. Már az érzékszervek maguk is ennek a folyamatnak az eredményei; azt érzékelik, ami a nekik megfelelő rész formájában kívülre került.

A másik rész

Ami elválik az Éntől, megmerevedik: önállósul, „résszé” válik, megtartja formáját, mint a gondolat. Ha valami elveszti kapcsolatát a teremtő Énnel, résszé válik, akkor elveszti az átalakulás lehetőségét: kész, helyett, hogy készenlétben lenne. A rész természete szerint arra törekszik, hogy megmaradjon résznek; ez az erő tette azzá: ezért a részek között diszharmonia uralkodik. A test már maga is rész, és további részekből áll. Ezért „a testnek gondolata

¹ G. Kühlewind *Die Wahrheit tun* c. könyve magyarul *A hetedik nap vége* címmel jelent meg a Kláris Kiadónál Baltigh Attila fordításában. A német eredetiben az itt közölt fejezet címe: *Über die Reinheit des Strebens*.

halál”². A béke a részek egységének és egymás kölcsönös szolgálatának a megvalósítása: „a Lélek [szellem] gondolata pedig élet és békeesség”³.

A rész mindig részekből áll: folytatódik benne létrejöttének irányultsága.

Tükröződés

A rész-tudat mindig tükrözött tudat. A tükröződés abban áll, hogy a látás nem esik egybe a látottal: hogy a látás eredményét látjuk, a gondolkodás eredményét gondoljuk; a világosság megtörésének eredményét tapasztaljuk. Ez múlt-tudat: a világosság erejének és irányának megfordulása.

A gondolkodás képes önmagát tisztán tapasztalni – világosság a világosságot –, különben soha se tudna magáról. A tükrözött tudatosság is ebből a gondolkodásból származik, a testi támasztól függetlenül. Ma a gondolkodás öntapasztalása messzemenően csak a gondoltra szorítkozik, aminek adódását nem tapasztaljuk; ezért tükrözött ez a tudat. A realizmus, vagyis az a nézet, hogy létezik valami, függetlenül a megismeréstől, amiből pedig tudunk róla – alapja az, hogy a tükrözött tudat nem ismeri fel, nem tudja felismerni a valódi tényállást: elfelejti saját jelenlétét, és emiatt úgy viselkedik, mint az individualitás előtti, még nem tükrözött tudat: az a realizmus, ami *most* fogalmazódik meg.

Amíg a realizmus jogos lett volna – az adódás része volt a valós képnek, épp az tette valóssá – ,addig nem lehetett „valóságról” beszélni, mert nem volt mit szembehelyezni a képpel, és magától értetődő volt, hogy a tudat tartalma valós. Ha valós, akkor nincs értelme megkülönböztetni a tudat tartalmát és a „világot” – mintha a „világ” nem a tudat tartalma lenne. Az, hogy valami van – hogy *az* ami, és *van* -: ez megismerés, tudati tevékenység, akármiről legyen is szó.

Minden – világosság, dolog – akármilyen, amiről beszélünk, föltételezi, hogy te vagy, én vagyok, és igazság van.

Nincs más realizmus, mint naiv. A naivitás és a realizmus szempontjából mellékes, hogy a realizmus *tárgya* a megismeréstől független észleleti világ, a „Ding an sich⁴”, a tudatalatti vagy egy szellemi világ.

A múlt

Ami nem áll kapcsolatban a jelennel, megtartja egyszer megszerzett formáját. Ami nem oldódik fel a jelenben, nem tartozik a jelenléti tudathoz, az múlt. Nem él már, de feloldatlan múlt jellegében hatást fejt ki a jelenre, és ezért az is múlt jelleget ölt. Nem igazi az az öntudat, amiben jelen vannak a múlt zárványai. Az igazi öntudat föloldja saját múltját és visszatér az öröklétbe, az életbe, amiből származik: a jelen tartalmazza a múltját, de nem kerül függőségbe tőle. A jelen a mozgásban és nem a megmerevedésben lévő lét: folyamatosan keletkezik.

² Pál, *Rómabeliekhez írt levél*, 8. 6.

³ Mint fent.

⁴ Magánvaló dolog – Immanuel Kant kifejezése az észleletek mögötti „valóságra”.

Az alvás és a tudattalan

Amint képessé válik az ember, hogy rálásson a gondoltra, azt is észreveszi, hogy a kész, múlt jellegű tartalomra nem a tudat folytonosságán keresztül jut el. Átalussza azt a folyamatot, amiben a jelen múlttá válik. Ezért úgy jelenik meg számára, mint valami, ami van, amiről nem tud többet, mint, hogy *van*. Ahogy az alvásról is csak annyit tudunk, miután felébredtünk, hogy *volt*. Ez minden transzcendencia eredete: Isten, szellem, Ding an sich, a tudattalan. Ellentmondásos, mert az alvásra való ráébredésen alapul, ami ugyanolyan ellentmondásos, mert az alvást utólag „észleljük”, amikor már *nincs*. Az ember mindig alszik, amikor *van*, de nem *tud* róla: az intuícióban, az észlelésben, az akarásban – a Nem-én-ben, nem tudatosban. Érzéseiben is alszik.

Az alvásban az ember a világosságban, a világban van: *ő maga* a világ. Mint világ-ember része és részese a világosságnak – innen ered a világosságnak az a töredéke is, ami a közönséges megismerést létrehozza. Az élet a hétköznapi tudatban kirándulás az öröklétből. Az ember eközben is lényének nagyobbik részével a világosságba merülten alszik. A kirándulás azért történik, mert az ember, akiben él, továbbél a világosság, jelenleg csak az érzékszervi világban képes *kezdésre* – teremtésre a semmiből. A földi tapasztalás igazi látását, a Földön nem tudatosan, csak alva tapasztalt világosságban a világosság szerint megítélve, a halál után visszaadja.

A jelen

A múltról csak egy *jelenléti* tudat tudhat – különben a múltat észre se vennénk. A megismeréshez jelenlétre van szükség, amivel szemben áll az egész *kész* világ: a múlt. Ami kívül van, múlt; a jelen az örök belső világ. Ha benne élsz, nincs számodra kint és bent, se jövő, se múlt.

Az erő, ami megismeri a jelenből a múltat, a múlt megformált tartalmaihoz képest még forma nélküli – megformálatlan –, különben a megismerés mozdulni se tudna, nem lenne képes az után-húzásra, a belső utánzásra, ami maga a megismerés. Az embert a világ vagy a lét formálta meg: miután létrejött a forma, az ember kihúzza magát a világból, és megismeri. A múltból az *marad meg*, amit nem értünk; fenntartó ereje az, hogy *hatás* marad.

Formák

A világosság – az emberben lakó lelki képességek szerint megfogalmazva – gondolkodás, érzés, akarás. Ezek azok, amik a tudatba juthatnak, semmi más: se dolog, se tárgy, se erő – a tudatba nem hatolhat be semmilyen *hatás*, csak világosság. De a világ világosságából csak a gondolkodás válik – tükrözött formában – tudatossá; az érzés és az akarat csak a gondolkodáson keresztül lépnek a tudatba, mint világosság, különben úgy érik el a tudatot, mint testi hatások, noha eredetileg nem azok. Az ember még nem rendelkezik ezeknek az erősebb világosság-fajtáknak megfelelő érzékszervekkel; ezért csak érzetei vannak róluk, ahelyett, hogy észlelné őket: fájdalmat érzékel, vagy önmagát érző, testi örömet. Az érzés és az akarás nem válnak megismeréssé, noha világosság erők, amik megérintik az embert. Mivel nem válnak megismeréssé – nem válnak jelenné –, hajlamosak arra, hogy formákat öltsenek, azzá a gondolattá merevedjenek, ami hozzájuk tapad, annak az elképzelt formának

megfelelően, ami föllobbantja az érzést. Ez nem jogos, mert a tükröződésben csak rész-igazságok vannak, amikhez nem szabadna az ego érzésének és akaratának hozzátapadnia. Ha a gondolkodás nem autonóm, nem tiszta, akkor az érzés és az akarat alacsonyabb formákba kényszerül, a gondolat vagy képzet formáiba. Ez történik minden asszociációban, féltudatos észlelésben vagy fantáziálásban. Az asszociáció arra kényszeríti az érzést, hogy formát öltson, megmerevedjen: „tartalommal” teszi, ami különben készenlétben szunnyad; és mivel ezt nem az Én teszi, az érzés saját törvényei szerint ölt formát, és ez állati forma.

Ezek alkotják aztán a tudatalatti lelki élet elemeit, a világosság hiányából szőtt formákat; ezek a formák idézik elő a lelki komplexusokat. Minden átlátszatlanság, amit a lélek passzívan befogad, növeli ezt a területet.

A világ világossága nem tudatos az emberben: ez hozza létre a felső sötétséget, a tudatfölöttit. Hogy mennyire és hogyan tudattalan, az az egyéni sötétség-erőben mutatkozik meg, az alsó vagy belső tudatalattiban, az emberi sorsban működő erőben. Mindkét fajta sötétség transzcendenciaként él a lélek átlátszatlan elemében.

Fölemelkedés a hígabb elembe

A koncentráció a szilárdan körülhatároló gondolkodással kezdődik. Mivel koncentrált, növekvő átlátszósággal mozog: megtapasztalja önmagát és ezzel megvalósítja autonómiáját. Egyre kisebb köröket húzva gondolja tárgyát. Észrevehetjük: a tárgy, funkciójának eszköze és megtestesülése. Tulajdonképpen realitása, eredete a funkció. A gondolkodás most a funkciót gondolja; nem gondolhatja szavakban; tehát szavak nélküli, szavak fölötti létbe megy át. Eloldódik szóbeli formájától, szó-erővé, szó-lehetőségé, *igévé* válik; így a szavakhoz képest formamentes, a formák forrása: folyékony elem.

A koncentrációban megvalósul a gondolkodás autonómiája. A gondolkodás önmagát tapasztalja – jelenléti gondolkodásában – a kontemplációban, belülről, szoláris természetének megfelelően. Egyszersmind beindulhat a gondolkodási erővé, a gondolatok anyalúgjavá⁵ való feloldódás. Itt fokozott mértékben van szükség az autonómiára, mert már nem áll rendelkezésre semmilyen rögzített forma – a szavak múlt formája – sem, ami az autonómia megvalósítása – tapasztalása – előtt a tükrözés szintjén biztosította a rendet. A gondolkodás most belép a „semmibe” – ez az *első* semmi –: önmaga szerint működik, a semminek megfelelően, jelenlétből jelenlébbe.

A veszély

Megtörténhet, hogy valamilyen okból elmarad a gondolkodás tapasztalása, a rész-jelleg megszűnése és az egész-jelleg megjelenése; és a folyamat mégis továbbfut. A tudat elfáradása kikényszerítheti a hígabb elembe való átmenetet, a szavakban való gondolkodás feladását. Ebben az esetben nem valósul meg a gondolkodás autonómiája, nem köti össze a tükrözött tudatot az élő elemmel. A tükrözött gondolkodás kioltása, sőt már a rá való törekvés is megnyithatja a lehetőséget a tudat asszociáló működtetésére. Ez ezen a szinten a démonok világát támogatja, mert kifejeződésre kényszerül, és éppen ez által *létrejön*: A megismerés magasabb erőiből alacsonyabb formát ölt magára, és eluralkodik a tudaton, ami elszalasztotta,

⁵ Anyalúgnak a kristályosítás során a szilárd fázis eltávolítása után visszamaradt oldatot nevezik [Wikipédia].

hogy megvalósítsa saját uralmát. A démoni nem más, mint át-nem-látott és ezért formába rögzült lelki erő: ezért van hatalma fölöttünk. Ha felismerjük – megismerjük a démon nevét –, akkor elveszti hatalmát.

Jobb, ha ezek a formák démonként jelennek meg: ez figyelmeztetés és tudati szint: megismerés. Veszélyesebb a helyzet, ha formák rokonszenvesek, ha vágy-jelleggel áthatott fantáziaképek merülnek fel kényszerítő erővel az asszociációk területéről – mintha megismerések lennének.

Valaha elég volt kioltani a tükrözött tudatot, és a tudatba magasabb inspiráció áramlott be – mint pl. a hit tartalmai –, a gondolkodás közvetítése nélkül, a közvetlenül a saját szintjén tudatossá váló *érzésen* keresztül. Ma a tudat ilyen szendergésében az ember által létrehozott állati érzésformák jelennek meg, a gondolkodás vagy képzetek ruháját öltve magukra.

Az alkalom

Ha az iskolázás egy képzetből, vagy egy, az iskolázáson kívül eső, akármilyen nemesnek is tűnő feladatból indul ki, például fontosságunk tudatából, vagy más átlátszatlanságból – gőg, kíváncsiság, alázatoskodás –, amiben megtörik a világosság elve; és ha az átlátszatlanságot, ami az út kezdetén majdnem mindig ott van, nem oldja fel hamar, időben, vagyis a hígabb elemhez való közeledés előtt, akkor elvész a világosság, a gondolkodás autonómiája, és a tükröződés átmeneti leküzdése az egoisztikus-asszociatív területre vezet. A régi út karikatúrája lesz belőle. A kísértés, hogy valamilyen külső előfeltételből vagy előtörténetből induljunk ki, mindig önmagunk érzésének vágyából fakad.

A tisztaság

Semmit sem szabad az iskolázás *előtt* megszabni. Semminek sem szabad az iskolázás *közben* jelen lennie. Csak annak szabad jelen lennie, ami belőle magából származik, csak az adhat irányt a vállalkozásnak. Az iskolázás a *tapasztalás* útja: a gyakorlás során tapasztalásokat szerzünk, és ezek legközelebb beépülnek a cselekvés *hogyanjába*. A tapasztalás belülről történik, mint a művészetben: cselekszem, és egyszersmind tapasztalom a cselekvést – a cselekvés által. Tapasztalatról tapasztalatra, világosságról világosságra haladok, mindig más, soha nem lehet kétszer ugyanaz.

A gondolkodás életében a koncentráció vagy meditáció minden más kizárását jelenti; a moralításban ez az *őszinteség* vagy a második, szerzett egyszerűség: csak azt teszem, amit teszek, nincs más, nincsenek se hátsó, se mellékes gondolataim – nincs elterelés. A legfinomabb és éppen ezért legerősebb, észre-nem-vett elterelés az önmagam érzése a tudat háttérében. Minden kívülről származó, átlátszatlan elem támogatja és fokozza: a tükrözött tudat minden tartalma, mivel arra törekszik, hogy *megmaradjon*, eleve befolyásolja a művelet folyamatát.

Belső őszinteség nélkül, ha nem sikerül leküzdenuünk a tükrözött tudat képzeteit, egyiket a másik után, akkor az iskolázást, minden „szellemi tevékenységet”, gondolatalkotást, érzelmi életet, cselekvést, ugyanúgy áthatják az önzőség fordított erői; komplexusok, kényszerképzetek, kényszerítő erővel fellépő fantáziaképek stb., ahogy a közönséges életben is mindent áthatnak, ami nem tiszta gondolkodás, nem tiszta érzés, nem művészi tevékenység.

A törekvés tisztaságának előfeltétele, hogy semmi előfeltételt sem szabunk meg, nem tulajdonítunk neki előre fontosságot, aminek az lenne a következménye, hogy a gyakorlás során is észrevétlenül tovább működik az ego-tudat. A tudat élete ugyan elhaladna fölötte, de az áthúzódó érzelmi szálak mégis megkötnék ezt az életet.

A tisztaság abban áll, hogy a cselekvés nem rész-jellegű: nem az *én* törekvésem, nem is a *miénk*: kísérlet a lét folytatására, aminek személytelen talaja és személyes akadályja én vagyok. Minden összehasonlítás másokkal a hazugság és gonoszság mozdulata. Mert a másik ember másik világ, más fajta, más nehézségei vannak, a saját leküzdendő – feloldandó és megváltandó – démonaival: az összehasonlításnak nincs támpontja, nincs közös mércéje.

A koncentráció kísérlet arra, hogy helyreállítsuk a világ univerzális elemét: az önzetlenség iskolája.

Meditáció

Ez az a tisztaság, amire nem szabad törekedni.

Ez az a tisztaság, amire nem kell törekedni.

Ez az a tisztaság, amire nem lehet törekedni.

Ez az a tisztaság, amit nem lehet elképzelni.

A tisztaság csak a koncentráltaságból jöhet, a világosság koncentráltaságából, amiben nincs sötétség: az őszinteségből. Aki még *erre* is törekszik, nem értett meg semmit.

A szem lát, mert nem látszik. Ez a tisztasága.

Az ember a világ szeme vagy világossága. Az ember nem az, aki önmagát érzi: ez a tisztasága.

– – –

Annak, aki eljutott az úton addig a pontig, hogy megérintse érzelmi életét, vagy akár érzés-meditációkkal dolgozzék, előbb át kell mennie a fentiek *tapasztalásán*, hogy az érzések iskolázása tiszta maradjon és tisztasághoz vezessen.